

1848—49 TÖRTÉNELMI LAPOK.

Együttal a Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum, Abony városi, alsófejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, szolnokdobokamegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegyei, gömörmegyei, hontmegyei, kolozsvári, marosvásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márcz. 15. állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG:

Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gámán Zsigmond, Gyarmathy Mikós, Huszár Sándor br. Kóváry László, Martin Lajos dr., Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KUSZKÓ ISTVÁN,

az ereklye múzeum öre.

RENDES MUNKATÁRSÁK:

Alsó-Kubinból: Bulla György. **B.-Hunyadról:** Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné. **Beszterczéről:** Csernátóni Gyula dr. **Brassóból:** Baráczy Sándor, Koós Ferencz. **Budapestről:** Benedek Elek, Bethlen Miklós gr. id. Degré Alajos, Hegedüs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Horváth Boldizsár, Jakab Elek, Jókai Mór, Károlyi Gábor gr., Kreith Béla gr. Pulszky Ferencz, Reiner Zsigmond dr., Szinnyey József id., Tisza László, Tokaji László, Torma Károly, Csikszeredából: Benedek István. **Deésről:** Kádár József. **Hidvégről:** Nagy Sándor. **K.-Vásárhelyről:** Balogh Vendél dr. **Kolozsvárról:** Bartha Miklós, Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Gyalui Farkas dr., Hegyesi Vilmos, Hory Béla, Jékey Aladár, Kovács János, Kuskó Istvánné, Lóvei Klára, Magyary Mihály, Márki Sándor dr., Mayer János, Sebesi Samu, Szádeczky Lajos dr., Veress Endre, K. Weress Sándor. **Lugosról:** Dengi János dr., **M.-Bogátról:** Tokaji Etelka. **M.-Vásárhelyről:** Imreh Sándor. **Nagybányáról:** Törökfalvi Pap Zsigmond, **N.-Sajórol:** Sebestyén József. **Nagyváradról:** Hegyesi Márton, **Nyiregyházáról:** Krúdy Gyula. **Sátoralja-Ujhelyről:** Matolay Etele. **Sepsi-Szent-Görgyrol:** Várkonyi Endre. **Székely-Udvarhelyről:** Ugron Gábor, Vajda Emil dr. **Székesfehérvárról:** Éder József dr., **Alsó-Szovát:** Dézsi Mihály. **Tordáról:** Borbély György, Ferenczy Ferencz. **Vizaknáról:** Szentkatolnai Bakk Endre. **Rajzoló munkatárs:** Nagy Gyula tanár. **Fényképező munkatársak:** Dunky Ferencz, Dunky Kálmán.

Szerkesztőség és kiadóhivatal, hová a lapot illető minden küldemény intézendő: Kolozsvárt, Széchenyi-tér 27. sz. Orsz. Tört. Ereklye-Múzeum helyiségében.

Kolozsváriak előfizethetnek s hirdetések is adhatnak fel a kihordónál vagy pedig Böckel Károly főtéri s a Közművelődés-nyomda beltorda-útczai üzletében.)

• Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. •

Ara negyedévre 1 frt. — Külföldre 1 frt 25 kr.

A lap az első számtól megrendelhető. — Díszes borítékba kötve az I. évfolyam ára 5 frt.

TARTALOM :

Oldal

Honvédtünnep a tömösi szorosban 117—118

Tárcza :

A „Sánta huszár naplója. (4. közlemény). 118—120

Adatok és helyreigazítások a brassói fellegvár 1849. évi ostromának leírásához 121

Honvédek albuma:

Spaller Károly. — Szucsáki Imre. — Faragó József. . . 121—122

Egy magyarországi halász levele emigráns-öcséhez a forradalom után. Veress Endrétől. 122

Halálozások:

Bártfay János. — Bartkocszy Károly. — Darabont István. — Keresztes Nándor. — Kiss Károly. — Kovácsy János. — Loóg János. — Sebeczky András. — Szénássy Sándor dr. 122—123

XXIV. Társas estély 123—124

Különlélek:

A „Vasvári-kör“ kirándulása. — A kolozsvári honvédegyelet választmányi gyűlése. — Ujjonnan igazolt szabadságharczi honvédek. — Öreg honvédek ellátása. — Szétosztott Kossuth-butorok. — Földváry Mihály. 124

BORITÉK TARTALMA:

Adakozások a Kossuth-szoborra. — Tájékoztató a nyugdíjért vagy segélyért folyamodó öreg honvédek részére. — Kérelem emigránsainkhoz. — Megvételre keresett lapok. — Hirdetések.

Kossuth Lajos emlékszobrára. Adjon mindenki annyit, a mennyit jó szívvvel adhat. A pénzt az érkező napján takarékpénztárba helyezzük, hogy kamatokban is növekedjék a tőke. Az adományokat a „Történelmi Lapok“ hasábjain nyugtázzuk. Itt legkönnyebben megtalálja az utókor, kik voltak azok, kik filléreikkel hozzájárultak a nemzet legnagyobb fiának emlékszobra létesítéséhez.

Múlt számunkban kimutatott gyűjtés	153	frt	50	kr.
Simon Sándor adománya Kolozsvár	1	„	50	„
Dr. Orbay Antal 1848—49-es honvédtiszt	3	„	—	„
Összesen	158	frt	—	kr

A száztvennyolcz irt ideiglenesen el van helyezve a kolozsvári kere-kedelmi bankban a 2082. sz könyvecskében.

Tájékoztató

a nyugdíjért vagy segélyért folyamodó öreg honvédek részére.

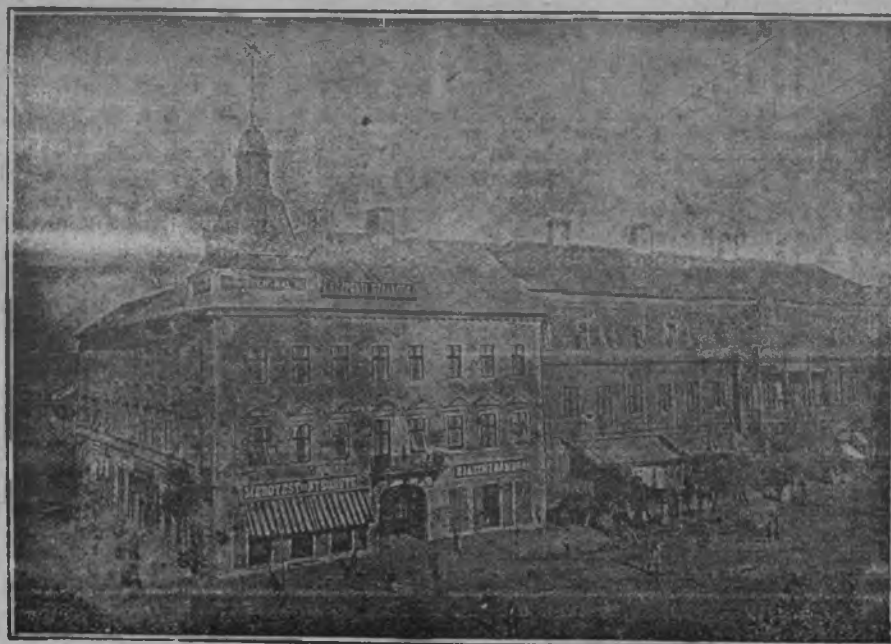
M. é. aug. 27. választmányi gyűlésen tett előterjesztésből kifolyólag, a kolozsvári honvédegyelet jegyzője, hogy megkönnyítse a szegény honvédeknek a segélyhez jutást, vagy a megérdemelt nyugdíj elnyerését egy tájékoztatót állított össze, melyet nagyobb mennyiségben sokszorosított. E tájékoztató példányait nem csak a kolozsvári honvédek, hanem más egyletek is használatba vették s így azok egyes példányai ez év tavaszán teljesen elfogytak. Az egylet jegyzője felküldött egy példányt Nedeczky István századoshoz, a segélyző-bizottság elnökéhez, kiigazítás végett, hogy azt

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NAGY GÁBOR

Központi szállodája, étterme és kávéháza

KOLOZSVÁRT,



a Bánffy-palota mellett, a város központján, 36 utcára nyíló szoba a legmodernebb, egészen új berendezéssel, kilátással a főtérre, a goth székesegyházra és három fűtczára.

Telephon összeköttetés. Társas- és magánkocsi-közlekedés minden vonathoz.

Mérsékelt szoba-árak. Minden szobában árjegyzék. Tisztaság és pontos szolgáltat-ra kiváló gond van fordítva. Kávéház, nyári és téli étkező helyiségek. Nagy díszterem, mely bállok, társas étkezések, felolvasások és hangversenyek tartására alkalmas.

Utazóknak a legkényelmesebb lakás.

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Hirdetések a kiadóhivatalban vétetnek fel.

Felelős szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN,
az ereklye-múzeum őre.

A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények az ereklye-múzeum őre címére küldendők.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.

Előfizetési díjak:
¼ évre 1 frt, ½ évre 2 frt, egy évre 4 frt.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Honvédünnep a tömösi szorosban.

Brassó, jun. 25.

A brassóvármegyei 1848—49-iki honvédegylet elhatározta, hogy július hó 19-én a tömösi szorosban az oroszokkal vívott ütközetben elvérzett honvédek emlékére egész csendben emlékünnepet fog rendezni e hó 19-én az ütközet 45-ik évfordulója napján. Ember tervez — cső végez. A csaknem folyvást szakadó eső miatt az ünnepély megtartása e hó 20. napjára lett halasztva, de az esőből ezen a napon is kijutott a kirándulóknak, a kik d. e. 11 órára úgy Brassóból, mint a közel fekvő négy faluból pontosan megjelentek. Az ünnepély megnyitása előtt a Jeszenszky Istvánné úrnő

Sándor és Szabó Nándor állottak, midőn több roham visszavisszalökése után a Tömös balpartján emelkedő meredek hegyről az orosz vadászok löni kezdetek a sánccra és egy golyó Kiss Sándor honvédezeredes jobb czombjába fúródott, mire összerезzent és a hegyről lemenve, lóra ült. Óhajtanó, hogy Szász Dániel százados sajátkezűleg írja le az ütközet részleteit a történelem számára.

Ezen elbeszélés után a négyfalusi Emke-dalárda énekelte a Hymnust és azután Deák Sándor türkösi ev. ref. lelkész mondott megható szép imát. Ez ima után az Emke-dalárda a Szózatot adta elő a Mester Károly kompozíciójában. Alig kezdett a dalárda az énekléshez, az eső ömleni kezdett; a dalárda és az ünneplők a hazafias dal bevégezte



Spaller, Károly

a veressapkás 11. zászlóalj őrzetője.



Faragó József

hadnagy a 134. zászlóaljabban.



Szucsáki Imre

tűzmester az I. vetágyúüteg osztályánál.

által készített és fehér rózsákkal diszített nagyméretű és Krämer 1848—49-iki honvédhadnagy által hozott két szép koszorúval diszített fel az emlékoszlop, mely előtt hatalmas gyászlobogó lengett. A megérkezett ünneplők, több nő, az emlékoszlop körül gyűlvén, Szász Dániel 1848—49-beli műszaki honvédszázados, 1848—49. honvédegyenruhájában az emlékoszlop előtt érdekes részleteket beszélt el az ütközet lefolyásáról. Annál nagyobb érdeklődéssel hallgattuk előadását, mert nemcsak jelen volt az ütközetben, de ezt a magyar várnak nevezett erődíveny tervét is ő készítette és valószínűleg meg naponta 60—80 munkás felhasználásával, még pedig olyan szakértelemmel, hogy midőn az öreg Bem megtekintette az erődívenyt, nemcsak teljes meglepetését fejezte ki, hanem jótékony nemzeti jutalmat is utalványozott számára, a mi azonban a hamar beállott gyászos események után felvehető nem volt. Megmutatta a helyet, a hol ő, Kis

után lesiettek a völgyben várakozó bérkocsikhoz, hogy a Tömösön áthaladva, valahol menhelyet találjanak. Az ünneplők zöme a Poor-Leitinger-féle kőolajgyár házába siettek, a többiek Szász Dániel százados és Krämer hadnagy vezetése alatt az alsótömösi vendéglőbe vonultak, hol megebédeltek. Deák Sándor lelkész Jeszenszky István alezrederesre a csángó öreg honvédek igaz barátjára. pártfogójára köszöntötte poharát. Dr. Otrobán a négyfalusi Emke dalárda és ennek karnagyára. Koós Ferencz kir. tanácsos, nyug. tanfelügyelő Horváth Ignác honvédalezrederesre, arra a hős katonára, a ki az egész Magyarországon első volt azok között, a kik a szentpéteri patakban 1848 febr. 3-án egy muszka tisztet sajátkezűleg levágott s abban is a legelső, ki a muszka dzsidások által súlyosan megsebesített, a kinek honszeretete, hősiessége, példányképpül fog szolgálni utódoknak. Dr. Otrobán Koós Ferenczre, a ki mint huszár megtette a hatvágást, úgy az

1849. évi szabadságharcban, valamint később tollával is egész napjainkig. Deák Sándor dr. Otrobánra, mint olyanra, a ki jelen volt az ütközetben, Fehéregyházánál, melyben Petőfi is elesett Horváth Ignác a négyfalusi Emke-dalárdára, azért hogy az ünnepélyen megjelent s dalaival az ünnepély sikerét emelte.

A tósztok közeit a dalárda hazafias énekekkel töltötte ki.

Mig odabenn a fedél alatt kedves órákat töltött a társaság, künn szakadt az eső és csak 5 óra után vált lehetővé a szétoszlás, azon hazafias fogadalom mellett, hogy ezen ütközet évfordulóját ezután minden évben meg fogják tartani.

Brassó város tanácsa a honvédemlékhez vezető útat jó karban tartja, bekerítette, miért dicséretet érdemel.

T Á R C Z A.

A „Sánta huszár” naplója.

5)

(Utánnomás tilos).

Sumlai életünk.

(Lakásvizonyok. — A mi kis társaságunk. — Halim pasa. — Perczel Mór nagyravágyása. — A magyar törvényszék. — Élelmezésünk. — A kaszinók. — Egressy Gábor. — Török kávéház és kávéházi élet. — Kovács Pista nősülése. — Karácsony megünneplése. — Knall Mari története.)

Kossuth, Batthyány Kázmér és főbbjeink közül többen a városban nyertek elhelyezést. A renegátok a lovassági laktanyába szállásoltattak. A lengyelek és magyarok nagyrésze pedig a gyalogsági laktanyában voltak összezúfolva, meglehetősen üres és ronda szobákban, a hogy hirtelenében lehetett. Másnap azonban már mindenkinnek meg volt engedve a városban lakást szereznie.

A sors úgy akarta, hogy én, Bodola és Pongrácz barátom egy spanyolviasz-szemű örmény házához legyünk elhelyezve, egy földszinti, kissé sötét, de minket minden tekintetben kielégítő szobába. Ignác három szál deszkából s egy kevés szalmából fehér köpenyem segítségével itt divánt készített, melyet aztán éjszakára mantli-zsákom pótlásával ágygyá szokott alakítani.

Bodolát és Pongráczot hasonló bútorzattal látta el, s aztán jelenté alá, hogy a kvartély rendben van s egyszermind, hogy a házigazda felesége megengedte, hogy ha van mit, a konyháján megfőzhetjük. Illetményeinket készpénzben pontosan tíz naponként kaptuk ki, és azonnal letettük Bodola kezeibe, ki aztán Ignác segítségével a bevásárlásokat eszközölte.

Ignác szavaival élve: „ha nem is éltünk úgy, mint a fehérvári püspök”, de nem éhezünk és be kell vallanom, hogy még nem is igen panaszkodtunk, ha csak Pongrácz Alajos barátunknak egy erdélyi szépség (Réz Ágnes) utáni sóhajait, melyek rendszeren éji álmainkat zavarták, panaszkép nem vesszük.

Hogy napi szükségleteinken könnyebbítve legyen, főbbjeink havi illeteikeiből jelentékeny összeget tettek egy közös pénztárba, a szép czéllal azonban nem nagy siker érték el, mert Lórody (Eischl) Ede barátunk (nem emberszólásképp mondom) Székesfehérvár követe s a magyar korona elrejtésénél egyik tényező, azt oly ügyesen elkezelte, hogy a végén csak 24,000 grus hiányt tudott a papiroson kimutatni, de zsebét resteltük kutatni.

Sumlán kommandánsunk *Halim pasa* volt, egy heves véralkatú, ingerlékeny nagy úr, kinek jobb keze volt Faik bey, egy síma, vékony, barna, Bécsben nevelkedett egyéniség.

Azt mondják, hogy Halim pasa a Faik bey kezeivel német nyelven Perczel Mórhoz egy írott felszólítást intézett, melyben őt a szultán nevében az emigráció

fejévé teszi s felkéri, hogy az emigráció belügyi kezelésére szükséges intézkedéseket tegye meg. Hogy mennyiben volt ez való, nem tudom, de az bizonyos, hogy Perczel Mór a laktanyában gyűlést tartott, hol indítványára egy igazgató-választmány választatott meg s ennek elnökévé, ismét a Perczel Mór indítványára, egyhangúlag Kossuth kiáltatott ki.

Később aztán egy törvényszéket is választottunk Perczel Miklós ezredes elnöksége alatt.

Egressy abban a véleményben van „Törökországi Napló“-jában, hogy Kossuth mellözése Halim pasa által, a Bem műve volt, én pedig azt hiszem, egy kis osztrák pénz volt (mert hát kérem, a török pasák abban az időben nem voltak mind épen oly lelkiismeretes *valakik*, mint például a mi adóexekutoraink a 60-as években), hogy a magyar emigrációban, mely eddig legalább látszólag összetartó volt, szakadást idézzen elő, mi némi részben sikerült is.

Glosz pajtásunk a városban kibérelt egy nagy emeletes házat s azt elnevezte kaszinónak, felesége pedig az épület egy részét berendezte konyhának s azt elnevezte étteremnek, mi pedig Glosznét elneveztük derék, ügyes, magyar asszonynak.

Egy másik háznál Lülley állított vendéglőt, mely talán a leglátogatottabb volt, legalább pénzt legtöbbit ő csinált. Egy harmadik háznál ismét Sipos uram invitálta az éhes és szomjas publikumot lakomára: „ma pénzért, holnap ingyen*”). Ezekből mindenki láthatja, hogy Sumlán senki sem éhezhetett, ha pénze volt.

Egyetlen időtöltésünk a kaszinó volt. Ide jártunk naponta társalogni, politizálni, anekdotizálni, szavalni, dalolni s egy-egy keveset veszekedni is.

Most is előttem áll Egressy képe, komor, mogorva arczával, midőn felkértük szavalni.

— De kérem alásan, hagyjanak nekem békét, szokta mondani, nincsen nekem kedvem ahhoz.

Aztán több kérésnek engedve, felegyenesedett, haját felborzolta, arca átszellemült és akár Petőfi *Örültjét*, akár az „Öreg Istent”, akár más költeményt szavalt, a hallgatóságot mindig magával ragadta.

Sajnos, később ez időtöltések mindinkább gyérültek s helyét a kártya és tivornya váltotta fel.

Azt mondám fentebb, hogy a kaszinó volt egyedüli időtöltésünk, pedig időtöltésünkhöz azt is számíthatom, hogy nappal többnyire valamelyik török kávéházba jártunk. S miután nyugati embernek nem igen van fogalma török kávéházakról, leírok egyet, úgy sem kerül sok

* A Várady-Sipos-kaszinó alakulása s általában a sumlai emigráció élelmezése leírását lásd részletesen az „1848—49. Történelmi Lapok” 1894. évf. 6. számában. *Közli.*

fáradtságomba. Ha az ember az útczáról benyit, a szemben levő fal mellett egy tűzhelyet lát, azon izzó szenet s felette egy üst meleg vizet; a tűzhely egyik oldalán a belépő egy pohárszék formát pillant meg, a pohárszéken egy csomó pergelt kávé; továbbá egy kézi kávéörölő, egy sereg török findza és egy sereg apró, egy személyre való, bádogból készült egy lábnyi hosszú nyéllal ellátott csipor (ibrik) is látható; a tűzhely másik oldalán egy pár csibukot, dohányt s egy sereg nárgilát, a tűzhely előtt végül egy könyökig felgyűrűközt turbános egyéniséget, a kávést (kávédzsi) látja a belépő vendég.

A bejáratól jobbra és balra egy ölnyi széles, fél-lábnyi magas deszkaemelvény futja körül mindkétfelől a szobát. Ennyiből áll egy török kávéház összes bútorzata, azzal a hozzáadással, hogy az emelvényen néha megpillantunk egy-egy elhasznált szőrös kecskebőrt, mely valamelyik törzsvendég tulajdoná és guggoló helye.

Most, ha az ember belépett, az emelvényen törökösen helyet foglal, azután jobbfelől guggoló szomszédját „merhaba“-val üdvözli s ha ez viszont-üdvözölte, akkor az ember a második szomszédját üdvözli s ennek viszont-üdvözlete után a harmadik, negyedik stb. szomszédját üdvözli hasonló módon, míg az üdvözlet balfelől szomszédjánál véget ér; azután egy kávé, nárgilát kér, vagy pipára tölt, mit az ember rendesen magával hoz.

Most a kávé a megtöltött pipára vagy nárgilára egy tűzfogóval izószenet tesz, azután kávé őröl, azt csukkorral vagy a nélkül, a hogy rendelve volt, egy csiporba teszi; a csiprot az izzó szénhez tolja s mihelyt felforrt, findzába tölti, aztán egész törökös illemmel, annyi idő alatt, a míg én elbeszéltem, a vendégnek átadja. Arra nincs eset, hogy egy edényben egyszerre több személyre főzzön kávé.

Ha az ember a kávé kezébe vette, azt szürcsöli és hallgat, ez a török etiquette. Itt csak a nárgilák lassú hörgése és egy-egy ábrándozó török csendes sóhaja zavarják a néma csendet.

Persze, mi e szép török szokást nem igen respektáltuk, hanem toronyát-boronyát összebeszélünk s nemcsak magunk között, hanem a törököket is beszédre kényszerítvén, kezdtük a török nyelvet tanulni. A törökök bizony eleinte megbotránykoztak ez illetelen magaviséletünkön, később azonban nem igen csináltak semmit belőle.

Volt két hírlapunk is, de ezeket német nyelven szerkesztették s e két lap a renegátok által csakhamar össze is veszekedett egymással, s aztán az egyiket Ferhád pasa (Stein tábornok) szépen betiltotta, a kártyát és czivakodást azonban nem tudták megszüntetni.

Még a farsang be sem köszöntött s már lakodal-masztunk. Volt ugyanis Kovács Pista őrnagy-barátunknak plébános korában egy ügyes (némelyek szerint) szakácsnéja, vagy Egressy szerint mondva: egy nevelő-ismérőse (Winter Fáni), kit a szerelem tüze bűjdosóvá tett, s ki hosszas Tündér Iona-szerű bűjdoslása után karácsony körül Sumlára érkezett és Kovács Pistával egybekelt. Ács Gida volt a pap, Egressy a násnagy és Házmán Ferencz a főtanu.

A későbbi években, midőn Házmán Ferenczet és Buda városa polgármesterévé választotta s az Újvilágból, New-Yorkból hivatala elfoglalására meghívta, e nőt Házmán karján látjuk, mint budai polgármesternét s főtanum erre épen szegény Kovács Pista.

Elérkezett karácsony napja is. Az örmények átengedték imaházukat, hogy alkalmat nyújtsanak nekünk is imádkozásra; mi pedig valláskülönbség nélkül gyűl-

tünk össze Isten házában. Először Lubasinszky lengyel katolikus pap misézett, azután Ács Gida református pap beszélt alkalmilag meghatóan és ennek végeztével „Isten áld meg a magyart“ énekeltük — unisono.

Karácsony másodnapján az öreg Knall tűzér-kapitány a szép Knall Marival Istvánt köszönteni jöttek hozzánk kis körünkbe; Ignác a házigazdánk feleségének segítségével palacsintát sütött s piros borról is gondoskodott és igazat mondva, szomorúságunk s nyomorúságunk daczára vigak voltunk és pedig annyira, hogy Pongrácz Alajos barátom, Erdélyben tartózkodó ideálja helyett az öreg Knallt csókolgatta.

Másnap Knallnál folytattuk a gyöngyéletet. Itt már többen voltunk s kitörő jó kedvem annyira fokozódott, hogy éjfél körül, daczára sántaságomnak, a szép Marit megtáncoltattam.

Knall Marit később Konstantinápolyban gróf Vay Laczinál látjuk, azután egy török pasa háremében s még később ismét Sztambulban mint divatárúsnót, berendezett jövedelmező üzlettel, ki jövedelmének nagy részét a szegény éhező menekültek fentartására fordítá. Az ötvenes években Konstantinápolyban tartózkodott emigránsok még ma is hálás elismeréssel beszélnek a szép „tűzér Mari“-ról.

1850.

Mit hozott az újév?

(Bercenczey László megérkezése. — Újvi isteni tisztelet. — Az osztrák ügynökség és horvát szerezsanok megjelenése. — Óvó intézkedések főbjeink megvédése iránt. — Bárdi és Pollák esete. — Perczel Mór egyenetlenkedése. — Bárdi elfogatása és kétszeri fangságos szökése.)

Karácsony és újév között Bercenczey László érkezett hozzánk Sumlára, hosszas bűjdoslása után, bajusz és szakál nélkül; nagyon sokat szenvedhetett, hanem azért szerepelni vágyó szelleme látszólag még sem hagyta el, mert újév reggelén, midőn az örmény templomban ismét imádkozánk, Ács Gida imája után ő lépett elő és papolt hosszasan, dörgő érzékeny hangon. Meglátszott egész beszédén, hogy csak még most érkezett Törökországba s még nem hallotta a török példaszót: „beszélni ezüst, hallgatni arany“. Aztán Kossuthnál tisztelegtünk, a ki Prick üdvözölő beszédére gyönyörűen felelt, délután meg Batthyány Kázmérnál voltunk.

E közben, kevéssel az újév előtt, osztrák ügynökség ütötte fel sátrát Sumlán, a menekültek nem kis bosszúságára. Egyszersmind idegen arczú, fülig felfegyverezett horvátok és szerezsanok (valami tízen) mutatkoztak a városon s az osztrák konzul lakása körül. Csakhamar híre terjedt, hogy e fegyveres nép a menekültek nyugtalanítására és különösen Kossuth meggyilkolására van kiküldve.

Halim pasa ugyan azzal az állítással igyekezett minket megnyugtanni, hogy ez egyének disznókereskedők, minthogy azonban Bulgáriában úgyszólván csak titokban lehetett sertést tartani, mert ha a török katona valahol egy disznót látott, azt azonnal felpékelte, sem Kossuth, sem senki más nem volt hajlandó hinni a pasának, annyival is inkább, mert annyit mégis tudtunk, hogy a disznókat ostorral és nem pisztolylyal s más öldöklő eszközökkel szokták hajtani.

Fel valánk háborodva.

A kaszárnyákban gyűlést tartottunk, hol határozatba ment, hogy Kossuth, Batthyány, a Perczelek és

más főbjeink lakásaihoz örök állíttassanak a menekültek közül. Azonban fegyver nélkül ez nem látszott czélszerűnek. Gyűlés után Ihász kezdeményezése folytán Ihász alezredes, Biró Endre őrnagy, Fráter Alajos, Weigl Vilmos, Török Lajos, Koszta Márton századosok, Kinizsi István huszárszázados, Grehenek Gyula főhadnagy (mind az Ihász vöröstoronyi parancsnoksága alatti tiszték) önként ajánlkoztak a Kossuth személye körüli örködésre, kik aztán rendre mint naposok Kossuth lakásán tartózkodtak s mint később látni fogjuk, Kossuthot Ázsiába is elkísérték, Bodola kivételével*).

Ezekon kívül Kossuth körében voltak: Asbóth Sándor ezredes, Wagner őrnagy, Cseh Imre százados és török tolmács, László Károly tűzerőhadnagy, kit Kossuth később mint titkárt használt és Harczy (Némethy) Gyula hadnagy, azelőtt a nemzeti színház éneke, kinek vezetése alatt egy kis dalárdát alakítottunk.

Szabadságharcunk vége felé Türr István osztrák főhadnagy (vagy némelyek szerint csak hadnagy) Olaszországban egy kis csapat magyar bakával átszökött az olaszokhoz, azzal a szándékkal, hogy onnan Magyarhonba jön velünk harcolni. Türr azonban elkésett s csak Londonban találkoztunk vele, hanem csapatjának egy része Konstantinápolyba került, s ennek egyik hőse, Bárdi, egy túlhevés, merész, részeges, verekedni mindig kész, erőteljes, fúrfangosságban páratlan, magas, nyúlánk, szép barna férfi, egyik káplárjával, körülbelül egy héttel karácsony előtt, Sumlára jött. Kossuthnak levelet hozván s egyszersem elmondván Türr meghiúsult szándékát.

Ez időben történt, hogy egy Pollák nevű, zsidószármazású honvédhadnagy, megunva a sumlai élet viszonyosságait, az osztrák ügynökséghez ment, hazamenő szándékát kijelenteni. Midőn az ügynökségtől kijött, a magyarok észrevették s Kabós Károly alezredes-kaszárnyaparancsnokhoz hurczolták s kérték, hogy mint spiont akasztassa fel. Kabós Pollákot bezáratta, de ő megszökött s az osztrák ügynökséghez szaladt.

Másnap este felé Bárdi elnöksége alatt néhány altiszt, közember és markotányosné hozzájárulásával a Sipos korcsmájában gyűlést tartottak s elhatározták, hogy Pollákot az osztrák ügynökségtől erőhatalommal is kivesszik, Kossuthhoz viszik és kérni fogják, hogy akasztassa fel. Este e határozatot foganatosítandók, az osztrák ügynökséget megrohanták, de itt zárt ajtókra és fegyveres horvátokra találtak, kik a támadókat golyózappal fogadták. A lövésekre török őrség jelent meg, a támadó had pedig elszaladt.**)

Kabós Károly alezredes a menekültek parancsnoka erre Bárdit két társával befogatta s átadta a török őrségnek. Halim pasa dühös volt és az elégtételt követelő osztrák ágens befolyásának engedve, bosszúból kirendelt

*) Z. Bodola Lajos most is él itthon (Kézdi-Vásárhelyt) és Sumláról való távozását az alábbiakban közöljük egy nemrég hozánk intézett leveléből: „A mi engem illet, én még Sumlán megváltam az emigrációtól s miután meggyőződtem a francia államcsiny után, hogy hazánk dolga jóra nem fordulhat egyhamar, Olaszországban mint mérnök már az ötvenes évek elején alkalmazást kerestem és kaptam is és többé az emigráció tagjaival nem is igen találkoztam. Természetes azonban, Kossuthot sohasem vesztettem el szemeim elől, de politikába többé nem vetültem. E szerint az emigrációból kiváló figyelmet érdemlő jegyzeteim nincsenek. A „Sánta huszár“ naplójára vonatkozólag látom s hiszem, hogy a többi is érdekesen van megírva, mert az elhunyt szerzője, s jó barátom egy igen élczes, józú ötletekkel bíró fiatal ember volt.”

Közöl.

***) Ez a néhány meggondolatlan ember által tett szomorú következményű merénylet január 13-án este felé történt. (L. Veress Sándor, A magyar emigráció a Keleten, I. köt. 97. l.)

Közöl.

egy csomó katonát, hogy a magyar menekülteket szállásaikról kergessék be a laktanyába.

Ezek a török katonák aztán három napig valóságos hajtóvadászatot tartottak reánk s kit szép szóval, kit a hogy lehetett, az iszonyú hidegben szállásaikról a laktanyába és az utcára kergettek. Dicséretükre legyen azonban mondván, tudtommal, erőszakot sehol sem használtak, legfeljebb betelepettek tízen vagy tizenketten egy-egy menekült által használt lakásba és csibukra gyűjtve, onnan a magyarokat a szó teljes értelmében kipipálták. Hozzánk is beállított egy hadnagy vagy tizedmagával, de miután megértették vele, hogy mi békesszerezető emberek vagyunk, odább állott s többé lakásunkon senki sem zavart.

Kossuth Perczel Miklósnak rendeletet küld, hogy tartson vizsgálatot a Bárdi féle merényletben. Perczel Mór ezt nem türi, mert Halim pasa őt tette a menekültek fejévé s azonnal két megbízottját küldi Kossuthhoz, miszerint tudassák vele, hogy ő, Perczel Mór, az emigráció feje. Kossuth pedig ez uraknak azt feleli, hogy ő éppen Perczel Mór indítványára lett az igazgatóválasztmány fejévé választva.

Törvénszékünk össze is ült 18-án Berzenczey elnöke alatt, de ítéletét Bárdi fúrfangja kijátszotta s így az foganatosítható nem volt.

Bárdi ugyanis, a török fogházban halálos beteg lett, s a török kórházba szállíttatott, hová őrizetere fegyveres őrt rendeltek ki. Másnap, míg az őt felváltatott, Bárdi egy haldokló lengyel köpenyét és sikkáját lerántva, a lengyelt saját ágyába fekteté és saját ruhájával betakaró, maga pedig a lengyel köpenyébe burkolózva a lengyel helyére fekszik. Pár óra múlva, midőn az őt újra felváltatott, Bárdi mint lengyel az ispotályból szépen kisomfordált és szerencsésen tovább állt.

Szökését csak másnap reggel vették észre.

Felkeresésére Halim pasa lovas katonákat küldött ki minden irányban s Bárdit Várna körül elcsípték és Sumla határáig vissza is kísérték, de itt Bárdi hirtelen ismét olyan beteg lesz, hogy egy lépést sem tud tenni. Az őrparancsnok egy katonát leszállít a lóról s megkínálja Bárdit, hogy üljön lóra. Bárdi azt állítja, hogy ő fél a lótól és soha lovon nem ült, s máskülönbösen is olyan gyenge, hogy fel nem tudna ülni, hanem ha arra a szelid sárgára felsegítenék, melyen az őrparancsnok ül, talán megmaradna rajta.

Erre mind leszállnak lovaikról s nagy erőlködések közt Bárdit lóra teszik. A hogy azonban Bárdi a nyeregben volt, egyet ütött a sárgára s repült Várna felé; mire a török katonák lóra kaptak, Bárdi már messze járt. Este felé aztán a lovat megkapták, de Bárdi eltűnt.

Bárdi pajtásai pedig, kiket a magyar törvénszék három heti fogságra ítelt, néhány nap múlva megsokalván a bezáratással járó éhséget és hideget, a török őrséget szétverték s a rend helyreállítása végett közbelépett bimbasit (őrnagyot) jól eldöngették, követelvén, hogy nekik meleg szobát és ételt adjanak.

Azt hívők, hogy e váratlan és durva kihágásért Halim pasa rettenetes bosszút álland. És mit tett?

A foglyokat egyszerűen szabadon bocsátotta, mondván (s e humánus kijelentése jól esett nekünk), hogy a kik hazát, családot és mindent elvesztettek, azok ingerlékenysége megbocsátható!

(Folytatása következik.)

Adatok és helyreigazítások a brassói fellegvár 1849. évi ostromának leírásához.

Harmadnap június 22-én reggel 5 órakor ismét megkezdették az ágyúzást az Imrich-kertből. Mi azon a napon csak az északi és déli várfokról felelgettünk két-két ágyúval. Délután azonban *Bihari Sándor* gyalogsági hadnagyot (ma tanár a marosvásárhelyi ev. ref. kollégiumban) egy dobossal mint parlamentairet *Lüdershez* küldöttük. 48 órai fegyverszünetet kértünk, a mit azonban *Lüders* megtagadott és csak másnap (június 23.) reggeli 5 óráig adotti meg. Most az ágyúzást mindkét részről beszüntették. A várban a helyőrséget összedobolták, és *Vratil* főhadnagy ütegparancsnokunk azt a szomorú nyilatkozatot adta tudokra, hogy a tisztikar közös megegyezés folytán, a várat fel akarja adni. Mintha villámcsapás sújtott volna le reánk, úgy állottunk ott néhány perczig szótlanul. Miután kissé magunkhoz térünk, egyhangúlag így kiáltottunk fel: „Nem adjuk fel a várat“. Atkiáltottunk a mellettünk csendesesen álló csángókhoz, hogy a ki velünk tart, csatlakozzék hozzánk.

Ebben a században 10—12 altiszt székely volt és ezek tüstént hozzánk csatlakoztak. *Fehér* sáncz-káplár kardot köve buzdította a csángókat, hogy tartsanak a tüzerekkel és ne adjuk fel a várat. Ekkor főhadnagyunk tudunkra adta, hogy nincs több lőszer. Ezt meg épen nem hittük el, mert egy hónap óta a fekete utcában levő laboratóriumban mi és 70—80 leány készítettük a lőszert és ezt a várba szállítottuk. Lenni kell tehát lőszernek. A főhadnagy azt felelte, hogy küldjetez két legényt a kaszamatákba, a kik azt megvizsgálják. Az üteg személyemet és egy legényt bizott meg a vizsgálással. Mi lementünk a löporos kaszamatába, a hol csakis egy hordó löport és egy hordó gyalogtöltést találtunk, a délkeleti kaszamatában, ugyanannyi szalonnát, babot, fát s más élelmi szereket, a melyek néhány hétre kitartották volna az őrséget. A vizsgálatról jelentést tettünk az ütegeknek. Mi még e két hordó porral is tartani akartuk a várat. Azonban főhadnagyunk erre azt felelte, hogy mi az ágyúkkal nem felelhetünk, mert ágyúgolyóink nincsenek. Az oroszok romokba döntik a várat a nélkül, hogy mi nekik legkevesebbet is árthatnánk. Aztán, mondá: „ti már mindannyian meg vagytok sebesülve“. Csak karczolva vagyunk, feleltük, mert a törött téglák kezeinket és arcunkat megsértették. „Ha feladjuk ezt a várat, válaszolá a főhadnagy, ti még jó szolgálatokat tehettek a hazának“.

Ezen érvek után beláttuk a szomorú valót. Holnap reggel 5 órakor már ki kell tüzni a fehér lobogót.

Ezen harmadik este már nem danoltunk, a várat nem őriztük, a szép napok eltűntek és reánk az ismeretlen fogság várakozott. Mi tüzerek olyan desperáltak voltunk, hogy ma már nem emlékezem, hogy hol töltöttük az éjszakát. A milyen vígan voltunk az egész tüzeles alatt, most épen olyan levertek lettünk. Ha az oroszok június 19-én érkeztek Brassó alá és így mi június 22-én adtuk fel a várat s nem 21-én, a mint ezt *Kövár*y írja, ha már a védők közül senki sem élne is, Brassó város lakói közül bizonyosan élnek még sokan, kikre ezennel hivatkozom és kérem a történeti hűség helyreállítását. *)

*) A történeti hűség az, hogy az oroszok 1849. jun. 20-án érkeztek Brassó alá és a vár feladása június 22-én történt. Lásd Orbán Balázs Székelyföld leírása VI kötet 236—237. lapjain s azok *Lüders* tábornagnak 1849 június 21-én éjjel 11 3/4 órakor a fellegvár parancsnokához írt levelét: „A várban levőknek életüket biztosítom, azon feltétel alatt, hogy azok holnap, június 22-én 1849 reggeli 5 órakor a fehér zászlót a várókra kitézzék sat. *Köds*.“

Hogy a június 21. várfeladási nap nem tőlünk eredett, ezt abtől fejtem meg, hogy minket kivettek volt Oláhországba Plojestre és onnan 1849 november hó végén hoztak vissza és besoroztak az akkori három erdélyi gyalogezredbe, u. m. a 31. Leiningen, az 51. Károly Ferdinánd és a 60. Turszky ezredbe. Engemet a 31. ezred 2 gránátos századába soroztak és egy része Lengyel-, a másik Olaszországba küldetett.

Ha, mint *Kövár*y írja, mi június 21-én adtuk fel a várat, akkor a reggeli órákat és a délutáni fegyverszünetet beszámítva, mi csak fél napig védünk volna a várat. Ez azonban már csak azért sem lehetséges, mert fél nap alatt 800 töltenyt külön lehetetlen. *Kövár*y azonban az ágyúk számában is téved, mert 6 ágyút említ, holott nekünk csak 4 ágyúk volt*). Aztán még az is figyelembe veendő, hogy olyan nagy ágyút kitörölni, megtölteni, lörésbe tolni, irányozni, a löporos zacskót keresztülszűrni, a gyutacsot a gyújtólyukba helyezni és az elsütést vezényelni, bár milyen gyorsan dolgoztunk volna is, még is 45 perczet kell egy lövésre számítani. A vár lövöldözésével nem szokás sietni, miután mind a két fél helyben áll.

(Vége köv.)

HONVÉDEK ALBUMA.

— Tizenharmadik csoport. —

Összeállította az ereklye-muzeum őre.

Mint már többször említettük, szeretnők az 1848—49 es honvédek nemes gárdájának tagjait minél nagyobb számban bemutatni írásban és képen, mielőtt a „csendes emberek“ közé elköltöznének.

Szeretnők azért, mert mindenik honvéd életrajzi adataival, működése elősorolásával gondolatok vetődnek fel, a melyek visszaemlékezéseket ébresztenek a bajtársak emlékezetében, a melyek leírva, a történelem számára az eseményeknek egyes láncszemei lehetnek.

Muzeumunk fénykép csoportozatát most rendre vesszük. Időről-időre a mennyit csak tudunk, kiadunk belőle.

Már eddig is csaknem egy évre szóló kész metszvény áll rendelkezésre lapunk számára.

Ha a bajtársak az érdeklődést s ezzel az anyagi támogatást a lap iránt körükben fokozzák, még inkább előmozdítják azt, hogy időről-időre az előirányozottnál is többet csoportosíthatunk az élők közül a „Tört. Lapok“-ban, mely Pantheonja léend az 1848—49-es tisztes gárdának.

Spaller Károly a veressapkás 11. zászlóalj örvezetője Sz. Kolozsvárt, 1822. máj. 12. Résztvevett a csucsa nagyszabeni, dévai, piskii II-ik, szelindeki, medgyesi, szászbányai, gyulafehérvári és szászsebesi ütközetben. Nagyszabeni bevételénél kapta az örvezetői rangot. Azután is küzdött a fegyverletételig.

Spaller Károly húsz évig volt a törvényhatóságnak, ugyanannyi ideig a kolozsvári kereskedelmi és ipark-

*) Ezt Orbán is állítja, a ki néhai *Tóth Sámuel*től kaphatta az információt. *Köds*.

marának (ez utóbbinak tanácsosa) tagja, jelenleg a helybeli honvédegyelet választmányában szolgálja a szegény bajtársak érdekeit lelkesen.

Szucsáki Imre tüzemester az I. vetágyuüteg osztályánál. Komárom várának védője. Sz. 1826. jun. 30. Borsódmegye Tisza-Palkónyán.

A szabadságharcz kezdetén állt a hadseregbe.

A tüzpróbát mindjárt kezdetben Pákozdnál, később Schechánál kiálta s a fegyverletevők között Komáromnál az utolsók között küzdött.

A szabadságharcz után Kolozsvárt telepedett le.

Virágzó üzlete mellett részt vett és vesz ma is minden jelentékenyebb társadalmi akcióban. Különösen ama mozgalmak körében, melyek hazafias ügyeket mozdítanak elé, mindig elsők között van. A kolozsvári honvéd-egyletnek, lelkes ügybuzgó választmányi tagja.

Faragó József hadnagy 134. zászlóaljban. Született 1829. aug. 20-án Maros-Ujvárt. A szabadságharcz előtt a nagyenyedi kollegiumban hallgatta a bölcészetet. A mint a nemzetörököt felállították, sorakozott. Az aranyosszéki nemzetörök felállításakor mint nemzetör az aranyosszéki bágyoni századnál 1849. márcziusig szolgált.

Azontúl mint honvéd-örmester a 134. zászlóaljban vett részt. A szőregi csata alkalmával Guyon tábornok hadnagygyá nevezte ki.

Résztvett a Bába, Szőreghen folyt ütközetekben.

Innen csatározás között vonult a temesvári ütközetig. Lugoson volt utolsó csatája.

Faragó József sótárnok Karánsebesen.

Tizenhét gyermeke volt. Ezekből kilencz él. Négy leánya és öt fia el vannak helyezve, Négy gyermeke még iskolába jár.

Egy magyarországi halász levele emigráns-öcscséhez, a forradalom után.

Lapunk múlt évi márczius 15-iki díszszáma 61—62. lapján közöltem a fentebbi czímen az ismeretlen nevű nádudvari halász 1850 szept. 4-én írt érdekes levelét, melyet b. e. néhai emigráns-atyám *Veress Sándor*, Londonban írt naplójába, másolva találtam. Ez év folyamán néhai *Rónay Jácint* cz. püspök és sok évig Londonban élt emigránsunk „Napló-Töredék” című 8 kötetben, *de csak tíz példányban nyomtatott* rendkívül nagybecsű művét tanulmányozgatva (melyből egy példány szerencsére az „Erd. Múz.-Egyl.” könyv-, illetve levéltárának is jutott, a hol azt használtam) kellemes meglepetéssel vettem észre, hogy az I. kötet 196—200. lapjain *Hortobágyi politika* cím alatt *Rónay* is kiadja ezt a levelet, sőt örömeinkre megtudjuk bevezető sorából úgy a levélíró halászgazda, mint a czímzett nevét. Szükségesnek tartom tehát e bevezetést szóról-szóra közölni a ritka könyvből:

„Néhány művész hazánkfia, 1847-ben útra kelt, hogy mint „Magyar dal-társulat” szerencsét keressen a nagy világban. Bézárták Német- és Franciaországot, átkeltek a tengeren, — s Londonban, még az udvarnál is, szép eredményel léptek fel; de könnyű szerzeménynek, könnyű a lába, s magyar énekeseink, úgy mint rendszeren művész eldődek, belefűltek a zsíradékba, megbuktak s szélnek eredtek.

Egy közülök, *Kovácsi János* (a tenorhang) Angliában megnősülvén, Londonban maradt, s parányi üzlettel tengette családját. E jóindulatú fiatal emberrel alkalmilag találkoztam, s megtudván, hogy nádudvari születés, el-elbeszélgettem véle

a pusztáról, annál is inkább, mert *Tóth János*, a hortobágyi halászgazda, nagybátyja volt, kivel magányos sétáim közt, a vízparton sokszor találkoztam, s mindig szívesen hallgattam eredeti észrevételeit az ország dolgairól.

Ő még él, mondá (1850 September 15-kén) *Kovácsi*, s néhány hét előtt írtam is neki mentegető levelet, mert ismervén az öreget, nem is kételkedtem miszerint neheztelni fog, hogy 1849-ben nem vettem részt a haza védelmében. Válasza tegnap érkezett, itt van nálam, ha tetszik, átengedem. — A levél, szakajtott mássa a halászgazdának, s oly jellemző, hogy politikai részét, híven az eredetihez, feljegyeztem naplómban.”

A közölt rész szóról-szóra megegyezik b. atyám másolatával, mely, ki tudja, kinek példányából, a levél magánrészleteit is tartalmazza, hiányzik azonban belőle ez a kis rész: „Majd el is felejttem, nem vagyok már halász-árendás, mert egy német vette ki, és én bizon egy kissé notatus is vagyok, azért nem adták nekem; no de majd csak megélünk, azért felvirad még valaha”. És a befejezés: „Hát az Isten áldjon meg, kívánják: Bátyád és nénéd, *Tóth János*”.

Mint egyéb emigráns-írataink, ki tudja, hány menekültünk kezében fordult meg e jóízű magyaros levél, mig annak valamelyik másolata, közel 9 év múlva, b. atyámhoz került!

Veress Endre.

HALÁLOZÁSOK.

Honvédegyleteket, munkatársainkat és lapunk barátait kérjük szíveskedjenek a halálozásokról egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum számára esetről-esetre beküldeni.

Bártfay János debreczeni lakos jun. 22-én halt meg Debreczenben, 74 éves korában. A megboldogult mint zászlótartó küzdötté végig az egész szabadságharczot Erdélyben, Bem tábornok hadseregében.

Bartkovszky Károly halála. Bemnek egy derék katonája halt meg június 24-én este 7 órakor Kolozsmonostoron *Bartkovszky Károly* temesvári születésű honvédőhadnagy volt ez, kinek temetése e hó 26-án d. u. fél 7 órakor volt. Az elhunyt a szabadságharcz előtt csendőr örmester volt Szászvárosnál, Piskiné mint főhadnagy Bem alatt küzdött. Torda vidékén az oláhok ellen harczolt. Most, mint nyugdíjas, 80 éves öreget rákbetegség vitte a halálba. A kolozsmonostori kálváriai sirkerbe helyezték örök nyugalomra. Egyetlen fia *Bartkovszky Károly* Kolozsvárt lakó cs. és k. számvevő tiszt gyászolja. Az elhunyt temetésén a kolozsvári honvédegyelet tagjai testületileg jelentek meg.

Darabont István közhonvéd, ki az 1849-beli nagy erődnél a muszkák ellen vívott harcban fején súlyosan, karján és oldalán megsebesült f. hó 10-én halt el nyomorban, temetését a megyei honvédegyelet intézte. Kapott utóbb 3 frt havi nyugdíjt. Nyomorék neje vagyontalan, a legnagyobb küzsgáléssel küzd.

Keresztes Nándor kir. aljárásbíró, 1849. honvédtizedes 1894 május hó 7-én elhalt. Nevezett a belsőszolnoki honvédegyeletnek 1867-től fogva tevékeny s egyedüli titkára volt. A deési honvédemlék felállításában főtenyező. Nem volt oly szövetkezet s egyesület, melyben tevékenyen ne működött volna. Nála nélkül, mig egészsége engedte, nem tartattak jótékony gyűlések. A nőegyletnek 25 éven át titkára s jegyzője volt s most mint tiszteletbeli titkára hunyt el. Özvegye s sok árvája gyá-

szolja a szerető szorgalmas apát. Temetésén a honvédegyelet testületileg vett részt.

Kiss Károly, Debreczen város levéltárosa jun. 12-én 74 éves kórban meghalt Debreczenben. A megbolgogult a szabadságharcban mint nemzetőr szolgálta hazáját. 1878 óta volt levéltárosa Debreczennek. Hirtelen halt meg, egy boltban, a hol szívszélhűdés érte.

Kovácsy János ügyvéd, Eperjes sz. kir. város fő-ügyésze, 1848—49. honvédhadnagy az 51. sz. honvédszászlóaljnál jun. 10-én reggeli 2 óraker, rövid szenvedés után, élete 70. évében meghalt. Gyászolják: özv. Kovácsy Jánosné sz. Strohriegel Henriette, mint gyászoló özvegy; özv. Weigel Károlyné sz. Kovácsy Paula, Kübecher Albertné sz. Kovácsy Erzsébet, Béla, Mariska, Endre, Jolán és Margit, mint gyermekek; Kovácsy Húgó, Kovácsy Sándor, mint fivérek; Kübecher Albert, mint vő; Weigl Paula, Kübecher Erzsike, Margit és Jolán, mint unokák. Az elhunyt gyászjelentését beküldte a sáros-megyei honvédegyelet elnöksége.

Loóg János, a „Phönix“ biztosító-társaság érdemes titkárja életének 69-ik évében június 23-án elhunyt. A megboldogult a szabadságharcban mint honvédhadszár-főhadnagy szerepelt és számos ütközetben vett részt.

Sebeczky András, a dunaföldvári ügyvédi kar népszerű tagja, a függetlenségi eszmék rendíthetetlen híve, élete 78. évében meghalt. A megboldogult 1848-ban honvédszázados, később pedig nemzetőrségi-örnagy volt.

Szénássy Sándor drt., a buda-óbudai honvédegyelet elnökét, főkerületi halottkémét június 18-án szívszélhűdés érte s azonnal meghalt. Szénássy egészséges volt s dél-előtt hozzátartozói nem is sejtették, hogy milyen közel van a halálhoz. Mint rendesen nyugodtan végezte hivatalos teendőit, de ebéd után egyszerre rosszul lett s mire orvost híttak, már meghalt. Szénássy 1823-ban született s tevékeny részt vett a szabadságharcban. Honvédszázadosi ranggal orvos volt Görgey mellett. Régi idő óta Budán lakott s előbb csupán orvosi prakszistát folytatta, míg újabban kinevezték az I. kerület halottkémjévé. Fialat özvegyet hagyott hátra, kivel kilencz hónap előtt esküdött meg. Temetése jun. 20-án volt.

XXIV. Társas-estély.

Jun. 15-én este egy szép társas összejövetelt rendezett az a társaság, mely minden hónap 15-én összeszokott gyűlni s a „Történelmi Lapok“ és az ereklye-muzeummal kapcsolatosan hazafias dolgokat kultivál.

Kellemessé tette a társaság együttlétét az, hogy a nagy számban megjelent öreg honv. társ, a fiatalabb nemzedék is képviselve volt s a szépek a szokottnál is nagyobb számban, még vidékről is felkeresték a hívek társaságát. Vincze Istvánné, Poszler Gyuláné, Kuzskó Istvánné, Tokaji Erzsike (Csernátfaln), Nedoroszték János, Éder Mátyás, Kalmár Antal, Esztegár Kristóf, Bocskor Lajos, Vincze István, Benel Ferencz, Veress Endre, Poszler Gyula, Kuzskó István.

A hangulat igen élénk volt s nagyobb érdeklődést keltett az a bejelentés, hogy a marosvásárhelyi honvédegyelet tagjai köréből egy társaság, mely a m. évben részt vett a budai honvéd-szobor leleplezésén lefényképezte magát. A képet az estélyen bemutatták. E kiválóan sikerült képen az erdélyi hadsereg minden fegyverneme képviselve van, csak épen Bem apó hiányzik közülök.

Felolvasták az öreg *Imreh Sándor* kíséző levelét s megéljenezték a derék öreg Mátyás-huszárt. Általános

figyelmet keltett Thüringer Sándor közleménye, a melyben a „Magyar Nők“ 1848—49-ben“ cím alatt ismereti a nők lelkes és szép munkálkodását, különösen a kolozsvári, zalatnai, abrudbányai nők honleányai lelkes buzgalmát. A szépen kidolgozott cikket Kuzskó Istvánné olvasta fel. A felolvasást a jelenlevők zajosan megéljenezték.

Az estély folyamán felköszöntötték Vincze mamát, ki mintaképe a honleányoknak s a Kossuth-szoborra való gyűjtés körül a legnagyobb lelkiismerettel buzgólkodik, továbbá a felolvasót és Kalmár Antal főhadnagyot, ki névnapját ülte.

A társaság 11 óraker oszlott szét.

IRODALOM.

A balavásári szüret. Történelmi rajz a kötétkorból. Irta: *Hentaller Lajos*. 8-r. 157 lap. Budapest-1894. A Magyar nyomda nyomása. Ára 1 frt. 20 kr.

A fentebbi címen indult meg a „Magyar Hirlap“ múlt évi karácsonyi számában egy hosszabb tárcasorozat mely számról-számrá érdekesebb folytatásokban februárban ért véget a 33. közleménnyel. A térhez képest természetesen rövidebb-hosszabb részleteket kaptunk belőle, de mindenki figyelemmel olvasta végig (hisz novella-gyűjteménynek sem lehetre hangzatosabb címet adni), és sokan ismételtették magukban: vajha eszébe jutna szerzőnek, külön is kiadni munkáját. Most végre ez is meg van, bővítve Kossuth 1851-ben írt *Alkotmánytervezetével* (melynek teljes címe: Magyarország alkotmányának alapvonásai, tekintettel a nemzetiségi kérdés megoldására) s örömmel ismertetjük e helyen röviden.

A csinos kiállítású könyv borítékklapján két szárcsontos halálzó jelzi mintegy a tartalmát, mely gyilkosságokról, akasztatásról és üldözésről szól s erre vonatkozik a *kötélkor* kifejezés is. A könyv az erdélyi 1851—54 közti összeesküvések, a Makk-Gál Sándor-féle forradalmi törekvések történetét foglalja magában, s e korszakra nézve valóságos forrásmunka. Mert Hentallernek nemcsak szép írálya, élvezetes előadása, de az a rendkívüli előnye is van, hogy tömördek írta, levele és egykorú feljegyzése van gazdag gyűjteményben s ő inkább az iratok szószerinti közlése által beszéltet, adatokkal kerekítvén ki itt-ott az esetleges hézagokat.

A könyv tartalma, fejezetei szerint a következő: *Olyan előszó féle*. Mazzini forradalmi szervezete, melynek mintájára nálunk is szervezni akarták a felkelést. *A londoni komité titkos utasítása* 1850 nov. 15-éről, melyet a bécsi forradalmárokhöz intézett. Ezt Makk József ezredes is látta s úgy akarta ő is Gál Sándorral, Rózsafi Mátyással és másokkal (kik Kossuthal Kiuthaiban találkoztak), a hazai mozgalmat felkelteni. Ezután találjuk az u. n. „Utasítás“ és „Tervvázlat“ teljes szövegét, mely az évszaki rendszer alapján akarta az erdélyi felkelést szervezni. *Hogy áll az ügy bent a hazában?* Ebben Noszlopy Gáspár hosszú, érdekes levele van közölve, majd a tulajdonképeni *balavásári 1851-iki szüret-ről* olvasunk, melyen a főnököket kinevezték és a felkelést tulajdonképen szervezték. De a dolgok nem folytak jól; a megbízott férfiak nem voltak eléggé titoktartók, Kossuth már nem bízott a mozgalom sikerében, de már késő volt, a bécsi udvar rájött az összeesküvésre, melynek fejeit és tagjait egymásután fogatta el mindenütt az országban. Kossuth később a hazánkba való betörés eszméjét akarta megvalósítani, proklamációkat is küldözgetett Amerikából 1852 nyarán a horvát és szláv nemzethez,

melyben minden lehető engedményt megadva, felszólítja, hogy a felkelés kitörése esetén egyesüljenek a magyarokkal. Ez irányban külön szöveget, majd alkotmánytervezetet is küldött hazánkba; de szép törekvései meddők maradtak, Kossuth magára hagyatva, nem tehetett semmit, az erdélyi hazafiak összeesküvése pedig elfojtatt. *A kötél működik* a czíme a könyv utolsó fejezetének, melyben le van írva Várady József, Török János, Horváth Károly és Gálfi Mihály kivégeztetése, valamint a Pesten és másutt elfogottak kivégeztetése, illetőleg elfogatása, bebörtönözése.

Ha maga a tárgy nem is világlik ki e rövid ismeretéből, jelezni akartuk legalább a könyv tartalmát és körét. Hentaller műve főleg egykorú leveleivel oly becses, hogy azt senki sem nélkülözheti, a ki az ötvenes évek hazafias törekvésének e részével meg akar ismerkedni. Csak az lep meg, hogy szerzőnk úgy tárgyal és ír e dolog részleteiről, mintha előtte senkisémet foglalkozott volna velük, pedig ha használja *Koós Ferenc* „Történelmi dolgozatok“, továbbá „Életem és emlékeim“ cz műveit, valamint *K. Papp Miklós* „Történelmi lapjai“ és a „Jónás Lapja“-ban erre vonatkozólag megjelent adalékat, sok dolgot jobban, pontosabban megírt volna. Másfelől hibának tartjuk, hogy Hentaller az adatok egész sorát veszi át. pl. *Veress Sándor* „A magyar emigráció a Keleten“ cz. művéből és *Dedk Farkastól* (a ki már 24 év előtt használta „A balavásári szüret“ czímet) *anélkül, hogy szükségesnek tartaná ezt megemlíteni.* Igaz, hogy ez nála rossz szokás is lehet, mert vannak írók, a kik írtoknak a *) alatti jegyzetek és idézetektől, forrásmegnevezésektől, de az előszóban felsorolhatta volna legalább ama könyvek czímét, melyeknek adatai szintén hozzájárultak ahhoz, hogy Hentaller a tárgyal (s még eddig épen nem kimerített) korszakról — egy jó könyvet írjon.

Békési András.

KÜLÖNFÉLÉK.

A „Vasvári-kör“ ez idei kirándulással összekötött ünnepi közgyűlése közbejött akadályok miatt elmarad. A funtinellei kirándulás tehát az idén nem tartatik meg. Erről a tagokat az elnökség tisztelettel értesíti.

A kolozsvári honvédegylet választmánya jun. 24-én d. u. Szabó Samu elnökle alatt gyűlést tartott. A gyűlésen előterjesztették a Degré Alajos és Mikár Zsigmond által aláírt 666. sz. átiratot, melyben junius 1-ről keltezve azt kívánják, hogy a központban elintézetlenül heverő s bármely honvédegylet kerületébe tartozó honvédek ügyeit a választmány jelentse fel. Miután e kívánságnak már hat nappal előzőleg eleget tett a választmány azzal, hogy május 26-án 114. sz. a. egy kimutatásba foglalva, felterjesztette Péchy Tamás elnök kezeihez 12 honvédnek a nevét, kiknek ügye részint a múlt év, részint a folyó év negyedik hónapja óta hever elintézetlenül s miután a más kerületbeli honvédek szintén megteszik a maguk hatáskörében a hátralékokról a felterjesztéseket, választmány a kívánság teljesítését tárgyalannak találja. Örömmel olvasták Péchy Tamás elnök jun. 16-ról kelt 721. sz. átiratát, a melyben közli, hogy a kerületből felterjesztett s a kimutatásba foglalt összes honvédek ügyeit eligazítottatta s az igazolványokat megerősítve le is küldte. A választmány a türelmetlenül várakozó szegény honvédek nevében hálás köszönetet szavaz a nemes elnöknek buzgó eljárásáért. A választmány még több ügyet igazított el.

Ujjonnan igazolt szabadságharcai honvédek.

A kolozsvári honvédegylet kerületéből részint a múlt év, részint a folyó év folyamán több 1848—49. honvéd jelentkezett a választmány előtt és *hiteles okmányokkal* igazolta, hogy a szabadságharcban a hazáért küzdők sorában részt vett. A választmány ennél fogva bevezette őket a honvédek törzskönyvébe s a kiállított bizonyítványokat megerősítve részt a múlt, részint a f. év folyamán felterjesztette a honvédegyletek orsz. egyesületi elnökségéhez. Péchy Tamás elnök a napokban a megerősített igazolások egy részét a kolozsvári honvédegyletnek, a másik részét pedig a honvédegylet kérésére a nyugdíj gyorsabb folyóvá tétele végett egyenesen a segélyező hivatalhoz tette át. A kolozsvári honvédegyletnek áttett igazolványok a következők: 1. Bányai Ferenc, 2. Vajasy Lajos, 3. Szabó Ferenc, 4. Kristófi Sámuel és 5. Kóczi Ferenc. Ezek igazolványait a közelebbi vasárnap d. u. tartandó vál. gyűlésen átvehetik, a vidékieknek pedig postaútján megküldi az egylet. Továbbá 6. Magyarósi István, 7. Pap Gábor, 8. Szabó Péter, 9. Szocsán Sándor és 10. Tugendreich Jánosnak segélykérését megerősített igazolványokkal együtt áttette Péchy Tamás elnök az orsz. honvédség-egyesítő bizottsághoz. Ezek rövid idő alatt ellátási díjhoz fognak jutni.

Öreg honvédek ellátása. A sors által megviselt öreg honvédek nagyobb számban jelentkeznek ama csekély 3—4 havi ellátási díj iránt, melyet az állam, a segélyező bizottság útján biztosít részükre. A junius 24. gyűlésen is, részint megsürgette, részint felterjesztette a választmány a következők kérését: Urlaki Péter, Hadnagy J., Bihari István, Kovács Imre, Szabó Péter, Pap Gábor, Urszuy Ádám kérését. Verzár Ferenc Kolozson lakó honvéd részére sok utánjárással összeszerezve az okmányokat, 1894 újévtől kezdve, 4. f. havi nyugdíjt eszközölt ki a kolozsvári honvédegylet. Most már a temetésére kéri a 15 frtot. Így van az az öreg honvédekkel.

Szétosztott Kossuth-butorok. A „Budapest“ kitűnően szerkesztett lap hozza a következőket: Turini távirat szerint Ruttkayné Kossuth Lujza asszony, jelenleg Kossuth hagyatékának rendezésével foglalkozik. Ruttkayné a hagyaték egyes butordarabjait emlékül felajánlotta a Kossuth család budapesti, illetőleg magyarországi rokonainak és barátainak. Az illetők természetesen a legnagyobb örömmel fogadják az ajánlatot, de kérdjük, hogy nem lehetne-e valamiképpen módját ejteni, hogy ezek az ereklyék ne szóródjanak szét, hanem együttesen a nemzet tulajdonává váljanak olyanképpen, hogy például a *kolozsvári 48-as ereklye-muzeumba*, az aradi szabadságharcai-, a marosvásárhelyi székely- és a kassai felvidéki muzeumba kerüljenek, mint a legméltóbb helyekre, a melyek nagy hazánkfianak ez ereklyetárgyait megőrizni hivatva vannak.

Földvári Mihály századost, ki a szabadságharc előtt testőr-hadnagy volt, a szabadságharc után pedig 1849 decz. 14-én kötél általi halálra ítélték, melyet 12 évi vasban töltendő várfogságra kegyelmeztek, vagyon-, hivatal- és érdemrendektől való megfosztás mellett, a kolozsvári honvédegylet törzskönyvébe beiktatta tagjai közé. A beiktatást tanúsító igazolványt a kolozsvári honvédegylet a közp. bizottság elnökének, Péchy Tamásnak is bemutatta, honnan az 666. sz. a. visszaérkezett. Földvári elítélésére vonatkozó adatok a Sz. Bakk Endre által a szabadságharc elítélteiről összeállított kimutatásban (ld. Történelmi Lapok 1892. évi évfolyam) 201. sz. 132. tétel és annak függelékében az 5. lapon 135. tétel alatt fordul elő.

újából kinyomathassa. A százados nyomban leküldötte a kiigazított példányt s a kolozsvári honvédegylet azt kinyomatva, az alábbiakban közli:

Az 1848—49. honvédek segélyezési ügye szabályok szerint történik. Minden honvéd, a ki akár segélyért, akár nyugdíjért folyamodik, ha szabályszerűen nem szereli fel kérését, tekintethe nem veszik.

Hogy a bajtársaknak a kolozsvári honvédegylet megkönnyítse az eljárást, kiadja az alábbi *tájékoztatót*.

1. *Honvédigazolás*. Nyugdíjért vagy segélyért csak igazolt honvédek folyamódhatnak. Az igazolás 1867 óta az egyletek kebelében jórészt megtörtént. A ki nem volna igazolva és magát most kívánná igazoltatni, erre nézve a következő szabály szolgál zsinórmértékül:

20. §. Oly előforduló esetekben, midőn 1848—49. évi volt honvéd vagy azok özvegyei a honvédsegélyezési alaphoz nyugdíjért vagy segélyért folyamodnak és az illető honvédegyletek által 1893. év végéig kiállított teljes hitelességű igazolvánnyal a maguk, illetve férjeik tényleges honvédségi szolgálatát bebizonyítani nem képesek, a felügyelő-bizottság ezt a bizonylatot saját belátása szerint, vagy az 1848—49. hivatalos közlönyből, vagy az illetékes helyhatóság közbenjárásával megejtendő nyomozatok útján fogja beszerezni, mi ha nem sikerülne, a folyamodó segélyezési igénye alapját veszítvén, az illető kérelem figyelembe nem vétethetik.

Ezen határozat kihirdetésével s illetve a vidéki honvédegyletekkel való közléseivel annak idején 1848—49. évi honvédegyletek országos központi bizottsága bízott meg.

2. *Bélyegmentesség*. A honvédegylethez beadandó kérések és azok minden melléklete *bélyegmentesek*.

3. *Kérvények felszerelése*. A nyugdíjért beadott kérésekhez mellékelni kell:

a) a honvédek által 1. honvéd-igazolvány (a legközelebbi honvédegylet által kiállítva), 2. keresztlevél, 3. orvosi bizonyítvány, 4. folyó évi adókönyv (vagy ha adót nem fizet), előjárósági adómentességi bizonyítvány (czímzendő Budapest Képviselőház).

b) A honvéd-*özvegyek* részére bizonyítandó kérvények mellé következő okmányok csatolása szükségeltetik: 1. néhai férjének honvéd-igazolványa, 2. néhai férjének halotti levele, 3. esketési levele, 4. lelkeszi bizonyítvány (hogy néhai férjével halála órájáig hűségesen élt és őt eltemettette), 5. f. évi adókönyv vagy ha adót nem fizet, előjárósági adómentességi bizonylat.

4. *Mennyi nyugdíjat utalványoznak?* volt ezredesnek 480 frtot, alezredesnek 408 frtot, őrnagynak 360 frtot, századosnak 312 frtot, főhadnagynak 276 frtot, hadnagynak 252 frtot, őrmesternek 72 frtot, tizedesnek 48 frtot, közvitéznek évi 36 forintot havi részletekben. Kifizetik minden hó 2-án bélyegtelen nyugtára.

A vagyontalan altisztek és közvitézek, kik szemeik világát elvesztették és így teljesen keresetképtelenek, az őket megillető nyugdíjon felül napi öt krajczár pótlékban részesítettek.

A nyugdíjazásra jogosult tisztí *özvegyek* a fentebbi évi járandóság fele részét, ellenben az altisztek és közvitézek *özvegyei*, a férjeiket megilletett egész járandóságot fogják élvezni.

5. *A honvédsegélyezés történik:* a) nyugdíjazás, b) negyedévenkénti segélyezés, c) rendkívüli 50 frtot meghaladó segély, d) egyszersmindenkorra adandó segély alakjában.

6. *Nyugdíjaztatik az, a ki bebizonyítja, hogy 1848—49. honvéd volt,* a) ha a hadjárat alatt keresetképtelenné vált, vagy a 65 évet túlhaladta, vagy 65 éves

kora előtt szeme világát veszítette, vagy nyomorék. Ezen felül b) ha vagyontalan.

7. *Özvegyek*, kik bizonyítják a), hogy elhalt férjük honvéd volt, b) hogy a fegyverletétel előtt ment férjhez, c) hogy férjét haláláig nem hagyta el, d) hogy vagyontalan és e) hogy keresetképtelen.

8. *Negyedévi segélyben* részesülhetnek orvosok, állatorvosok, élelmezési tisztek.

9. *Rendkívüli* 50 frtot meghaladó segélyt, figyelmet érdemlő esetekben, csak a miniszterelnök előzetes hozzájárulása mellett adnak.

10. *Segélyt* adnak azoknak a honvédeknek vagy özvegyeknek és árváknak, kik nyugdíjra minősítve nincsenek, de baleset, betegeskedés vagy más váratlan esemény által rögtöni segélyre szorultak.

11. *Temetkezési költségre* segélyt nyújt az egylet honvédeknek és özvegyeinek halála esetén. Közvitéznek és altisztnak 15 frtig, főtisznak 25 frtig, törzstisztnak 40 frtig.

12. *Utazási költségre*, ha a szándékolt utazás szükségességét okadatulják, közvitéznek és altisztnak 3 frtig, főtisznak 6 frtig, törzstisztnak 10 frtig.

13. A jogosultak élethossziglan vagy addig részesülnek segélyben, míg vagyonhoz vagy oly jövedelmi forráshoz jutnak, melynek folytán a további segélyezés megszűnik.

14. A segély és nyugdíj iránti kérés kelletlen felszerelve, röviden szövegezve „Az orsz. honvédsegélyező-egylet kezelő-hivatalához Budapest, országház” czímzendő.

15. Ha valamely segélyre szoruló honvédbajtárs öreg kora, vagy egyéb viszonyai miatt a kéréséhez szükséges adatokat összeszerezni nem tudja, kérjen meg ez irat előmutatása mellett valamely hatósági hivatalnokot, vagy az ügyhöz értő honvédbajtársat s az a szükséges támogatást felebaráti vagy bajtársi szeretetből megtagadni nem fogja.

16. Ha ilyen egyénnel nem találkozik, forduljon a kolozsvári honvédegylet valamelyik választmányi tagjához egész bizalommal s az a kívánt útbaigazítást készséggel megadja.

A választmány tagjai a következők: elnök Szabó Sámuel gimn. tanár; alelnökök: Végh Bertalan, Nagy Lajos; jegyző Kuskó István; pénztárnok Mamicza János; választmányi tagok: Albach Géza, Szigethy Miklós, dr. Finali Henrik, Nedorozsht János, Biró József, Münszter Ede, Czako József, Kelemen Márton, Spaller Károly, Szucsáky Imre, Bay János.

A választmány a kérések pártoló ajánlat melletti felterjesztését készséggel és a beadást követő gyűlésben teljesíti, azonban csak olyan kéréseket terjeszt fel, a melyek jogosultságáról teljesen meg van győződve és a melyek a szabályoknak teljesen megfelelően vannak felszerelve.

(A magyar országos honvédsegélyező-egylet alapszabályait teljes szövegében lásd az „1848—49. Történelmi Lapok” 1892. évfolyam 76—78. lapjain.)

Kolozsvár, 1893. júl. 24. választm. gyűlésből.

A honvédegylet igazgató-választmányá.

E szabályzatot, hogy a honvédbajtársak maguknak kivághassák, lapunk jövő számának borítékán is kinyomatjuk. Vidéki lapoknak az átvételt figyelmükbe ajánljuk.

Kérelem emigránsainkhoz. Hosszas elmunkátok és adatgyűjtés után végre meglehetősen pontossággal tudjuk, kik és hányan élnek még dicső szabadságharcunk honvédei közül. Nem kevésbé fontos lenne azonban honvédeink közül amaz *emigránsaink* neveit is tud-

nunk, kik a haza szent ügyéért körülbelül 45. év előtt külföldre bujdosván, hosszas hányattatás után a honvágytól indítva ismét hazánkba tértek és nemzetünk szerencséjére még ma is élnek. A világosi napok után közel 4000 honvéd emigrált ki Törökországba, mások meg Komárom feladása után Nyugatra emigráltak, a harmadik csoportja az emigránsoknak pedig Kossuth hívására 10 év múlva gyűlt össze Olaszországban, az 1859-iki magyar legió zászlaja alá. Kik élnek még ezek közül, kiknek neveit sem ismerjük még mind teljesen? Lapunk egyik az emigráció történetével speciálisan foglalkozó belmunkatársa összeakarván állítani a még élő emigránsok teljes névsorát és emigránskodásuk rövid történetét, olvasóink és honvédeink támogatására számítva, felkérjük ezennel nemcsak a előfizetőinket, de összes olvasóinkat, szíveskedjenek szerkesztőségünkhöz beküldeni a még élő emigránsok neveit és pedig, nemcsak emigráns-olvasóink szíves tudósító rövid levelét és pontos lakáscímét kérjük, hanem mind amaz emigránsaink nevét, kiket olvasóink netalán ismernének. Olvasóink szíves buzgóságától függ, hogy a még élő emigránsaink lehetőleg teljes névsorát mielőbb összeállíthassa

a szerkesztőség.

Megvételre keressük a következő, gyűjteményünkben hiányzó hírlapszámokat és füzeteket: a „Pesti Napló” 1878. évfolyama reggeli 21. sz., a „Vasárnapi Ujság” 1871. évf. 49. az 1883. évf. 39. sz., a „Magyar Ujság” 1891. évf. 52. sz., a „Budapesti Hírlap” 1888. évi karácsonyi száma az *Aldor* Imre szerkesztésében megjelent „Tarka Világ és Képes Regélő” 1869. I. évf. 1-4. és 15-24. sz., valamint a szintén az ő szerkesztésében megjelent „Honvéd-Naptár” összes eddigi évfolyamát, vagy egyes évfolyamait külön is

Szerkesztőség.

Hazai iparcikkek I. Kifűnő kolozsvári asztalos munkák I.

NAGY BUTORRAKTÁR!

WALTON és TÁRSA

Kolozsvárt, Hid-utca 27.

Tisztelettel ajánljuk dusan berendezett butorraktárunkat. Kapható itt minden berendezés jutányos áron, jótállás mellett.

Dus választék szőnyeg-, függöny-, kép-, tükkör- és matraxokban.

Amaz elvünk, hogy kevés haszonnal nagy forgalmat produkáljunk: életképesnek bizonyulván, feltűnő olcsón árulhatunk.

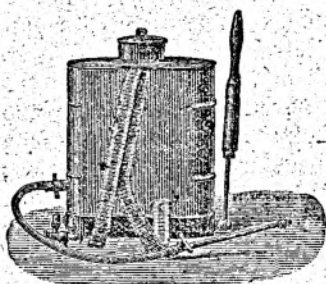
A kárpitos, asztalos, mázó és aranyozó mesterségbe vágó minden új munkát, valamint átalakítást és javítást is elvállalunk.

Tisztoséges, pontos szolgálat, vidékre bérmentve.

Teljes tisztelettel:

Walton és társa.

Uj! AZ „Excelsior Hungaria” Uj!



szabadalmazott Peronospora fecskendő,

ez idő szerint a legjobb, legegyszerűbb és legszaporább fecskendő szőlők, fák stb. megóvására a Peronospora ellen. Egyszerű szerkezete által a folytonos javítások ki vannak zárva. Négy csavar eltávolítása által szét-szedhető. Gummi tömitése nincsen

A legtöbb m. k. szőlőszeti iskolában általánosan használatban. — Ára 18 frt.

Ásványi-féle szabadalm. Arankairtó gereblye,

Magyarország több birneves gazdái által elismerő levéllel megdicsérve.

Egyszerű kezelése által rövid idő alatt az aranka, a lóher és luczernás földékről gyökeresen kiirtható. — Ára 16 frt.

Egyedüli elárusítás Kolozsvár és vidékére:

KISS ERNŐ vaskereskedőnél,

KOLOZSVÁRT, FÖTER.

A „Hungaria” műtrágya-gyár részv. társ. erdélyi főraktára.

Továbbá: gazdasági eszközök, háztartási és konyhahibériendézési cikkek, épület- és butor vasalás, szerszámok, kátrányos fedőpapír, mérészeti eszközök nagy választékban.

Uj! Árlappal ingyen és bérmentve szolgálunk. Uj!

* A ki nem akar meghalni, * nem kell menjen

Magyarhonból Gleichenbergbe. A ki gyógyulni vagy üdülni vágyik, az keresse fel az erdélyi részeken a korondi fürdőt, melynek klimatikus levegője gyenge szervezőtűeknek újéletet ad, gyógyvize a belső légzési, emésztési, vizeleti szervek hurutos bántalmainál csodával határos eredményt eszközöl. E fürdő gyógyerejének csodás hatásáról dr. Hankó Veres Vilmos. Az erdélyrészi fürdők és ásványvizek leírása cz. művében így ír:

Nem egyszer történt, hogy Gleichenbergből reménytelenül elbocsátott tüdőbetegnek Korondra teljesen felépülték. Nem egy esetet tudunk, hogy az orvos kimerítve tudományát, Korondra küldötte betegét — meghalni. Ziháló mellett alig vergődött át a nehéz úton. A beteg hozzátartozói el voltak kétségbeesülve a legrosszabbra is, minden percben várták a megszabadító halált, csak arra kérték az istent, hogy a szabadulás ne nagy és hosszantartó szenvedés ára legyen. A korondi víz rövid használata után a baj fejlődése megállt, később javulás, 8-10 hét elteltével teljes gyógyulás következett be.

A fürdőn az új tulajdonos tetemes átalakításokat tett, több új lakást épített, gondot fordított a kozmetra, kényelemre, tisztaságra s a telepet egészen virágos kertté alakította át. A korondi fürdő most már ezek dolgában az elsőrangú fürdők színvonalára emelkedik. A fürdő vizére újabban dr. Purjesz Zsigmond kolozsvári egyetemi tanárnak. a belgyógyászati klinika főnökének is kiterjedt a figyelme s azt légzési, emésztési s vizeleti szervek hurutos bántalmainál nagyszerűen alkalmazta.

A fürdőidény már elkezdődött. — A fürdő árai nagyon mérsékelték. — A társas élet élénk.

Lakások egész időnyre 20, 30, 40 frt-ért még kaphatók. Kifűnő gyógyhatású, borral is kellemes ásványvizből raktáron tartatják és literes üvegekben árusítják Kolozsváron Hirschfeld Sándor fűszerkereskedésében a főtéren.

Fürdő-orvos: Széles Dénes dr. egyetemi tanár.